

УДК 681.816.68:786.8

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-3-12>

Олена РЕЗНИК,

orcid.org/0000-0003-1827-1522

доктор філософії,

доцент кафедри мистецької освіти

Житомирського державного університету імені Івана Франка

(Житомир, Україна) *reznik_olena@ukr.net*

КЛАСИФІКАЦІЯ ГАРМОНІКО-БАЯННО-АКОРДЕОННОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ УКРАЇНСЬКОГО ПРОМИСЛОВОГО МУЗИЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

Статтю присвячено вивченню питання систематики та класифікації музичного інструментарію. Зазначено, що сферою музикознавства, яка займається цією проблематикою є органологія. Відповідно до цього розкрито сутність поняття органологія. Детальний розгляд джерел за означеною тематикою дозволив визначити період формування органології як самостійної галузі та встановити її засновників.

На противагу зарубіжному напрямку органології з'ясовано український пріоритетний напрямок цієї сфери музикознавства. Розкрито основний зміст етноорганології та надано характеристики кожного розгалуженого від неї напрямку. Здійснений огляд напрямків української етноорганології зумовив виявлення актуальної проблеми, яка і стала об'єктом вивчення цієї статті.

Дотримуючись принципу «джерела розвитку» детально проаналізовано основоположні класифікації музичних інструментів Ф. Геварта, В. Маййона, Е. Горнбостеля і К. Закса.

В аспекті українського музикознавства окреслено системно-етнофонічний метод дослідження українського етноінструментознавства з роз'ясненням його специфіки. Висвітлено постаті засновників та послідовників вищезазначеного методу. Поставлена проблема та аналіз джерел зумовили формулювання мети дослідження.

У викладі основного матеріалу статті здійснено структурування гармонік, баянів й акордеонів житомирського, кремінського, полтавського і горлівського промислового виробництва в інтегративну класифікацію. Ґрунтуючись на системних ознаках: конструкторсько-органологічних елементах та принципах призначення, гармоніко-баянно-акордеонний інструментарій класифіковано на чотири основні групи: гармоніки, баяни, акордеони, електронні музичні інструменти. У своєму упорядкуванні кожна група має внутрішній структурний розріз на підгрупи: гармоніки – двоголосні, триголосні, оркестрові; баяни – з готовим набором басово-акордового акомпанементу, готово-виборні, темброві, дитячі, підліткові; акордеони – дитячі двоголосні з готовим набором басово-акордового акомпанементу, дитячі триголосні з готовим набором басово-акордового акомпанементу, підліткові та дорослі триголосні з готовим набором басово-акордового акомпанементу, триголосні зі спеціальними пристроями для змінення тембру і пом'якшення звука, готово-виборні; електронні музичні інструменти – електронні баяни, електронний акордеон, електронна гармоніка.

У висновках наголошено на важливості звернення сучасних дослідників до питання систематики і класифікацій музичних інструментів, зокрема гармонік, баянів й акордеонів.

Ключові слова: *органологія, систематика музичних інструментів, гармоніко-баянно-акордеонний інструментарій, конструкторсько-органологічні елементи, класифікація.*

Олена RIEZNIK,

orcid.org/0000-0003-1827-1522

Doctor of Philosophy,

Associate Professor at the Department of Art Education

Zhytomyr Ivan Franko State University

(Zhytomyr, Ukrainian) *reznik_olena@ukr.net*

CLASSIFICATION OF HARMONICA-BAYAN-ACCORDION INSTRUMENTS OF UKRAINIAN INDUSTRIAL MUSIC PRODUCTION

The article is dedicated to the study of the issue of systematization and classification of musical instruments. It is noted that the field of musicology that deals with this issue is organology. Accordingly, the essence of the concept of organology is revealed. A detailed examination of the sources on this topic made it possible to determine the period of formation of organology as an independent field and to identify its founders.

In contrast to the foreign direction of organology, the author has identified the Ukrainian priority direction of this field of musicology. The article reveals the main contents of ethno-organology and provides characteristics of each branching direction. The review of the directions of Ukrainian ethno-organology has led to the identification of a topical issue, which has become the object of study in this article.

Adhering to the principle of “source of development”, the author analyzed in detail the fundamental classifications of musical instruments by F. Gevert, W. Mayon, E. Hornbostel, and C. Sachs.

In the aspect of Ukrainian musicology, the article outlines the systemic-ethnophonic method of researching Ukrainian ethno-instrumental studies with an explanation of its specifics and highlights the founders and followers of the above method. The problem posed and the analysis of the sources led to the formulation of the research objective.

In the presentation of the main material of the article, the author structures harmonicas, bayans, and accordions of Zhytomyr, Kreminna, Poltava, and Horlivka industrial production into an integrative classification. Based on systemic features – structural and organological elements and principles of purpose – harmonica, bayan, and accordion instruments are categorized into four main groups: harmonicas, bayans, accordions, and electronic musical instruments. In its arrangement, each group has an internal structural section into subgroups: harmonicas – two-voice, three-voice, orchestral; bayans – with a preset set of bass-chord accompaniment, preset and free, timbre, children’s, and teenage; accordions – children’s two-voice accordions with a preset set of bass-chord accompaniment, children’s three-voice accordions with a preset set of bass-chord accompaniment, teenage and adult three-voice accordions with a preset set of bass-chord accompaniment, three-voice accordions with special devices for changing the timbre and softening the sound; preset and free; electronic musical instruments – electronic bayans, electronic accordion, electronic harmonica.

The conclusions emphasize the importance of modern researchers addressing the issue of systematics and classifications of musical instruments, including harmonicas, bayans, and accordions.

Key words: organology, systematics of musical instruments, harmonic, bayan, and accordion instruments, structural and organological elements, classification.

Постановка проблеми. Музичний інструментарій є важливою складовою матеріальної і духовної культури будь-якого народу. Сфера музикознавства, що вивчає музичні інструменти, їх морфологію, акустичні властивості, спосіб звуковидобування, виготовлення, реставрацію та застосування у практиці інструментального виконавства, а також класифікацію інструментів, називається органологією. Формування органології як самостійної галузі музикознавства відбулось в останній чверті XIX – на початку XX ст. Засновниками новосформованої галузі стали Ф. Геварт, В. Маййон, Е. Горнбостель і К. Закс. В той же час в Україні був сформований напрямок, головним завданням якого було вивчення традиційних (народних) музичних інструментів – етноорганологія, яка розгалузилась на декілька напрямків: музична фольклористика, музична етнографія, музична етнологія, етномузикологія, етноорганофонія, ергологія, музична акустика і етноінструментознавство.

Музична фольклористика вивчає специфіку пісенної, інструментальної музики усної традиції і охоплює увесь комплекс дисциплін, що вивчають фольклор. Музична етнографія – галузь музичної етнології, що спеціалізується на записуванні, фіксації, розшифруванні народної музичної творчості. Музична етнологія вивчає виникнення, розвиток та взаємодію усної традиції музичної творчості національних народних культур. Етномузикологія (етномузикознавство) вивчає закони побудови музичної мови, структуру, композицію, лад, інтерпретацію зразків фольклорної музики. Етноорганофонія – галузь етномузикознавства, яка досліджує проблеми виконавства на традиційних народних музичних інструментах. Ергологія – наука про будову народних музичних інстру-

ментів, технологію їх виготовлення. Музична акустика вивчає природу музичних звуків, їх утворення. Предметом етноінструментознавства є традиційні народні музичні інструменти та виконувана на них народно-інструментальна музика (Пасічняк, 2013: 8–9).

Як бачимо з вищенаведених й охарактеризованих напрямків органології проблема вивчення іноетнічних «нефольклорних» інструментів, зокрема гармонік, баянів й акордеонів, які за визначенням М. Хая є «напливовими, невідповідними етнічному звукоідеалові українців інструментами» (Хай, 1998: 176), не була об’єктом спеціального вивчення. Таким чином, вивчення гармоніко-баянно-акордеонного інструментарію, випуск якого здійснювала українська музична промисловість, зокрема Житомирська, Кременська, Полтавська і Горлівська фабрики музичних інструментів в аспекті його об’єднання в загальну класифікацію за принципом конструкторсько-органологічних властивостей є найактуальнішою проблемою сучасної української музичної органології.

Аналіз досліджень. Поставлена проблема вивчення гармоніко-баянно-акордеонного інструментарію зумовила визначення його місця в європейських та українських класифікаціях музичних інструментів.

Основоположна класифікація, що базується на акустичних властивостях музичних інструментів, була розроблена французьким музикознавцем Ф. Гевартом («Загальний трактат про інструментування», 1863). Музично-типологічна система класифікації музичних інструментів Ф. Геварта має таку структуру: *хордофони* (фрикційні, щипкові, ударні); *аерофони* (флейтові, язичкові, мундштукові, поліфонно-клавішні); *мембранофони* (з фіксованою та нефіксованою

висотою тону); *аутофони* (з фіксованою та нефіксованою висотою тону) (Ганудельова, 2009).

В основу маййонівської системи класифікації музичних інструментів покладено джерело звуку: *самозвучні тверді тіла* (джерело звуку – природна пружність тіла); *мембранні або перетинкові* (джерело звуку – натягнута перетинка); *струнні* (джерело звуку – коливання струни); *духові* (джерело звуку – стиснене повітря, вміщене в рурці) (Ганудельова, 2009).

Однак у класифікаціях Ф. Геварта та В. Маййона не витримано єдиного наукового критерію для поділу музичних інструментів всередині груп.

Найдосконалішою класифікацією музичних інструментів більшість науковців визначає «Систематику музичних інструментів» (1914) Е. Горнбостеля і К. Закса. В основу їх систематики покладено такі класифікаційні ознаки: джерело звука та спосіб видобування звука. Формуючи чотири основні класи (види) музичних інструментів, що відрізняються між собою за типами тіл, що коливаються, дослідники поділили музичні інструменти кожної групи на підгрупи (Музыкальные инструменты, 2001). Як зазначає українська дослідниця І. Зінків, «автори запропонували багаторозрядну систему індексації музичних інструментів. Кожен клас (вид) має свою основну цифру: ідіофони – 1, мембранофони – 2, хордофони – 3, аерофони – 4, що додатковими індексами диференціюються на підгрупи залежно від способу звуковидобування. Е. Горнбостель та К. Закс у своїй авторській «Систематиці музичних інструментів» визначають місце гармоніко-баянно-акордеонного інструментарію у четвертій групі – аерофони та розміщують їх у підгрупі – флейтово-язичково-клавійні зі складною механікою (Зінків, 2022).

Сформований наприкінці XIX – на початку XX ст. в українському музикознавстві новий науковий напрямок етноінструментознавства або етноорганології зумовив вивчення інструментального фольклору, дослідження його сутності, природи і специфіки. Фундаторами системно-етнофонічного методу дослідження українського етноінструментознавства стали М. Лисенко (Лисенко, 1955), Ф. Колесса (Колесса, 1970), К. Квітка (Квітка, 1973). Послідовниками вищезазначеного методу дослідження були А. Хибінський, С. Мерчинський, І. Мацієвський. Сутність системно-етнофонічного методу полягає у розгляді не лише специфіки самого інструментарію, властивих йому виконавських способів і прийомів, а й аналізу їх тісного взаємозв'язку з виконуваною на даних інструментах музикою (Пасічняк, 2013).

На сучасному етапі розвитку української організації у напрямку етноінструментознавства свої наукові розвідки здійснюють І. Я. Зінків (Зінків, 2013), (Зінків, 2014), (Зінків, 2015), (Зінків, 2017), (Зінків, 2020), (Зінків, 2022); В. Г. Дутчак (Дутчак, 2017), (Дутчак, 2018), (Дутчак, 2019); Л. М. Пасічняк (Пасічняк, 2013), (Пасічняк, 2019).

Матеріали здійснених досліджень вищенаведених класичних та сучасних українських дослідників дають змогу стверджувати про їх певну закономірність: наукові розвідки представлені виключно в аспекті української етноорганології та етноінструментознавства.

Однак, не зважаючи на очевидну загальну суспільну тематику їх досліджень, в сучасному українському етноінструментознавстві існує науково-популярне видання І. В. Мацієвського «Музичні інструменти гуцулів» (Мацієвський, 2012), в якому автор лише фрагментарно висвітлює побутування гармоніки, баяна й акордеона на Галицькій та Закарпатській Гуцульщині. На особливу увагу заслуговують розроблені І. В. Мацієвським систематичні покажчики з музичного інструментарію, зокрема покажчик I, у якому за *морфологічними ознаками* І. В. Мацієвський розташовує гармоніки, баяни й акордеони у такому структурному розділі: *типи* – аерофони, *клас* – вільні аерофони, *рід інструмента* – самозвучні аерофони з проскакуючими язичками, *індекс виду за систематикою Горнбостеля-Закса* – 412.132-71 (Мацієвський, 2012: 355–356). Втім І. В. Мацієвський об'єктом дослідження визначає лише музичні інструменти гуцулів. На протипагу всім українським дослідникам оберемо об'єктом власної наукової розвідки гармоніко-баянно-акордеонний інструментарій українського промислового музичного виробництва.

Мета статті – здійснити структурування гармоніко-баянно-акордеонного інструментарію житомирського, кременського, полтавського і горлівського промислового виробництва в інтегративну класифікацію.

Виклад основного матеріалу. Українське промислове виробництво як цілісна інфраструктура випускало різний гармоніко-баянно-акордеонний інструментарій. Виявлення його структури в цьому аспекті ставить проблему інтегративної класифікації, в основу якої покладено основні конструкторсько-органологічні елементи, як-то: голосність, кількість рядів правої клавіатури, готовий набір басово-акордового акомпанементу, виборна ліва механіка, готово-виборна ліва механіка, виборно-готова механіка з двома змінними лівими півкорпусами, реєстровий механізм.

У свою чергу, в інтегративній класифікації виокремлюються окремі підгрупи за принципом призначення, зокрема дитячий і підлітковий баянно-акордеонний інструментарій та оркестровий інструментарій.

Поклавши в основу такої конструкторсько-органологічний елемент як голосність та принцип призначення групу гармонік можна поділити на три підгрупи. **Двоголосні гармоніки** – «Україна 23x12», «Україна 25x25», «Марічка 23x12», «Марічка-3 25x25», «Ромашка 23x12», «Ромашка 23x25», «Троянда 25x25» (житомирського виробництва); «Дончанка 25x25» (горлівського виробництва); «Ворскла 25x25» у звичайному варіанті (полтавського виробництва). **Триголосні гармоніки** – «Весна 25x25», «Весна-2 25x25» «Веселка 25x25», «Мрія 25x25», «Житомирянка 25x25-III» (житомирського виробництва). **Оркестрові гармоніки** – дитячий комплект «Гармоніка», до складу якого увійшли гармоніки «Соло-1 17x10», «Соло-2 17x10», «Ритм 10x10», «Бас 8x8» (горлівського виробництва за конструкцією Г. Т. Стативкіна) та комплект «Кремінне», у складі якого гармоніки пікколо-37, прима-58, альт-49, тенор-43, бас-37, контрабас-28 (кремінського виробництва) (Резнік, 2022: 196).

В групі баянів можна виділити п'ять підгруп, кожна з яких підлягає більш детальному членуванню. **Баяни з готовим набором басово-акордового акомпанементу:** *трирядні двоголосні баяни* – «Україна 52x100», «Україна 52x120», «Ера 57x100», «Ера-74 57x120», «Мрія 61x120», «Явір 64x150» (житомирського виробництва); «Кремінне 55x100», «Кремінне 61x120», «Колос 61x120» (кремінського виробництва); «Тембр 52x100», «Тенор 55x100», «Тоніка 58x100», «Прометей 58x100», «Уголек 61x120», «Ліра 52x100», «Радуга 58x100», «Горняк 61x120» (горлівського виробництва); баяни з діапазоном 52x100, 55x100, 58x100, 61x120 (полтавського виробництва); *трирядні триголосні баяни* – «Полісся 52x100-III-2» (житомирського виробництва) і «Кремінне 58x120-III-2» (кремінського виробництва); *п'ятирядний двоголосний баян* – «Атлант 101/61x120-II» (житомирського виробництва). **Готово-виборні баяни:** *трирядні двоголосні баяни* – «ГВ 64x150/12», «Старт 61x120/53», «БЗГВ 64x120/57» (житомирського виробництва); *трирядний триголосний баян* – «БТГВ 64x120/57-III-5» (житомирського виробництва); *п'ятирядний двоголосний баян* – «Космос 101/61x120/54» (житомирського виробництва) (Резнік, 2022: 196–197).

Якщо за основу покласти принцип тембральності, то можна виокремити **третю підгрупу**

тембрових баянів. *Темброві трирядні триголосні баяни з готовим набором басово-акордового акомпанементу* – «Полісся 52x100-III-2» (житомирського виробництва) і «Кремінне 58x120-III-2» (кремінського виробництва); *тембровий трирядний триголосний готово-виборний баян* – «БТГВ 64x120/57-III-5» (житомирського виробництва); *тембровий п'ятирядний двоголосний готово-виборний баян* – «Школяр-4 80/48x80/48-II-3» (житомирського виробництва); *темброві п'ятирядні чотирьохголосні готово-виборні баяни* – «Кремінне 101/61x120/52-IV-5» (кремінського виробництва) і «Україна 106/64x120/58-IV-15» (житомирського виробництва) (Резнік, 2022: 197).

За принципом призначення в баянному інструментарії окреслюється ще дві підгрупи дитячі й підліткові баяни. Які також підлягають детальному членуванню. **Дитячі баяни:** *трирядні двоголосні баяни з готовим набором басово-акордового акомпанементу* – «Кремінне 25x18», «Кремінне 25x24», «Кремінне 25x36», «Руслан 31x60» (кремінського виробництва), «Орлятко 43x80» (житомирського виробництва), «Донбас 43x80» (горлівського виробництва), баяни з діапазоном 36x60 і 43x80 (полтавського виробництва); *трирядні одноголосні виборні баяни* – «Новинка 43x41» (житомирського виробництва за конструкцією Г. Т. Стативкіна), «Малюк 37x36» і «Родничок 40x37» (горлівського виробництва за конструкцією Г. Т. Стативкіна); *трирядний двоголосний виборно-готовий баян з двома змінними лівими півкорпусами* – «Прима 43x80/41» (житомирського виробництва за конструкцією Г. Т. Стативкіна). **Підліткові баяни:** *трирядні двоголосні баяни з готовим набором басово-акордового акомпанементу* – «Юність 52x100», «Рассвет 55x100» (кремінського виробництва); *трирядний двоголосний готово-виборний баян* – «Школяр 48x80/48» (житомирського виробництва); *тембровий п'ятирядний двоголосний готово-виборний баян* – «Школяр-4 80/48x80/48-II-3» (житомирського виробництва); *трирядні двоголосні виборно-готові баяни з двома змінними лівими півкорпусами* – «Октава 46x100/39», «Октава-2 49x100/48», «Донбас-2 55x100/54» (горлівського виробництва за конструкцією Г. Т. Стативкіна) (Резнік, 2022: 197–198).

Група акордеонів також має власну структурну класифікацію, в якій слід виділити такі підгрупи: *дитячі двоголосні акордеони з готовим набором басово-акордового акомпанементу* – «Кремінне 20x18», «Кремінне 20x24», «Кремінне 20x36» (кремінського виробництва); *дитячі триголосні*

акордеони з готовим набором басово-акордового акомпанементу – «Турист», «Лілея», «Такт» (полтавського виробництва); підліткові та дорослі триголосні акордеони з готовим набором басово-акордового акомпанементу – «Піонер 34x80-III-3», «Октава 34x80-III-3», «Мрія 34x80-III-5», «Темп 34x80-III-5», «Юність 34x96-III-3», «Арія 37x96-III-3», «Веснянка 37x96-III-3», «Луч 37x96-III-3», «Аеліта 37x96-III-5», «Прима 39x120-III-3», «Акцент 41x120-III-3», «Полтава 41x120-III-5», «Алмаз 41x120-III-5», (на жаль не встановлено діапазон акордеонів: «Октава-2», «Мелодія», «Смена», «Огонек», «Волна», «Ритм», «Еней», «Вокал» – полтавського виробництва); триголосні акордеони зі спеціальними пристроями для змінення тембру і пом'якшення звука та з готовим набором басово-акордового акомпанементу – «Атлас» з глушителями, «Студент» з резонансовою щільною, «Гама» з демпферними кришками (полтавського виробництва); готововибірні акордеони – «Соната», акордеон з діапазоном звучання мелодії в три октави (полтавського виробництва) (Резнік, 2022: 198).

Окрему групу складають електронні музичні інструменти: електронні баяни «Естрадин-314», «Естрадин-230» (житомирського виробництва); електронний акордеон на інтегральних мікросхемах «Полтава», електронна гармонь «Ворскла» (полтавського виробництва) (Резнік, 2022: 198).

Поза цією інтегративною класифікацією описаний особливий вид музичного інструментарію, який поєднав у собі конструктивні елементи баянного й акордеонного виробництва (кнопкові акордеони «Орфей 75x120-III-5» і «Орфей-II 87x120-III-5») та узагальнив синтез конструктивних елементів баянного, акордеонного й електронного виробництва (електронний кнопковий акордеон «Ритм») (Резнік, 2022: 198).

Висновки. Підсумовуючи все сказане, відзначимо, що питання систематизації і класифікації музичних інструментів є одним із найважливіших і найактуальніших питань органології. Оглянутий стан розвитку української органології, дозволяє зробити такий висновок, що в Україні сформована галузь музикознавства, яка спеціалізується на дослідженні традиційного народного музичного інструментарію. Здійснений огляд історичних напрацювань щодо систематик і класифікацій музичних інструментів надає можливості стверджувати, що набуті знання у відповідній галузі слугують основними концептуальними теоріями для створення сучасних модифікованих класифікацій, бо кожна сходинка у розвитку науки виникає на основі попереднього ступеня з утриманням усього цінного, що було накопичено раніше. Гармоніко-баянно-акордеонний інструментарій за своїм принципом звукоутворення, конструкторсько-органологічною будовою й специфікою звукодобування становить дуже складний об'єкт для наукової систематизації та класифікації. Історично еволюційна трансформація баянно-акордеонного інструментарію, зумовлена вимогами становлення професійного виконавського рівня музикантів-виконавців та професійної музичної освіти, створювала постійні модифікаційні конструкторсько-органологічні зміни, аналіз яких дозволяє упорядкувати цей інструментарій у єдину інтегративну класифікацію з ієрархією окремих груп і підгруп. Нарешті, зробимо узагальнюючий висновок, що змодельована класифікація гармоніко-баянно-акордеонного інструментарію, виготовленого українською музичною промисловістю, дає можливість більш глибоко досягнути зовнішні і внутрішні конструкторсько-органологічні ознаки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ганудельова Н. Аерофони в контексті розвитку світових класифікацій та систематик музичних інструментів. *Студії мистецтвознавчі. Театр. Музика. Кіно*, 2009. № 4 (28). С. 54–62.
2. Дутчак В. Музичний інструмент як об'єкт етнодизайну (на прикладі української бандури). *Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції*: зб. наук. пр. / [редкол.: гол. ред. М. І. Степаненко, упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович, В. П. Титаренко та ін.]. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2019. Кн. 2. С. 329–336.
3. Дутчак В. Народний музичний інструментарій гуцулів, бойків, лемків, русинів: компаративна характеристика, динаміка розвитку і сучасної репрезентації. *LEMKOVIJA, BOJKOVIA, RUSINY – dejiny, súčasnosť, materialna a duchovna kultura*. 2018. С. 240–251.
4. Дутчак В. Традиційне кобзарство в середовищі української діаспори: історія і сучасність. Традиційні музичні інструменти кобзарів і лірників: мат. наук.-практ. конфер. з міжнар. участю / [упоряд. К. П. Черемський]. Харків: Видавець Олександр Савчук; НЦНК «Музей Івана Гончара», 2017. С. 129–143.
5. Зінків І. Архетип бандури в українській музичній культурі. *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії*: зб. наук. праць. Київ: НАМУ, ІМФЕ, 2014. Вип. 14. С. 4–10.
6. Зінків І. Бандура як історичний феномен: [монографія]. Київ: ІМФЕ, 2013. 448 с.

7. Зінків І. До постановки проблеми розвитку органології в Україні. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. Музикознавчий універсум*. 2017. Вип. 41. С. 46–59.
8. Зінків І. Епічний інструментарій українців у працях Миколи Лисенка та розвиток його ідей у класичній органології першої третини ХХ ст. *Науковий вісник ЛНУ*. Львів, 2015. Вип. 16. С. 83–91.
9. Зінків І. Я. Органологія / Енциклопедія Сучасної України: енциклопедія [електронна версія] / [ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.]; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. Т. 24. URL: <https://esu.com.ua/article-75653>
10. Зінків І. Про створення каталогу середньовічних музичних інструментів із території України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Мистецтвознавство*. Рівне, 2020. Вип. 34. С. 9–18.
11. Квитка К. К изучению украинской народной инструментальной музыки. Избранные труды: в 2 т. / [сост. и коммент. В. Л. Гошовского]. Москва: Сов. композитор, 1973. Т. 2. С. 251–276.
12. Колесса Ф. Українські народні музичні інструменти. *Музикознавчі праці*. / [упоряд. та комент. С. І. Грици]. Київ: Наукова думка, 1970. С. 287–288.
13. Лисенко М. Народні музичні інструменти на Україні. Київ: Мистецтво, 1955. 62 с.
14. Мацієвський І. Музичні інструменти гуцулів. Вінниця: Нова Книга, 2012. 464 с., ноти, іл.
15. Музыкальные инструменты мира / [пер. англ. Лихач Т. В.; худ. обл. Драко М. В.]. Мн. : ООО «Попурри», 2001. 320 с.: ил.
16. Пасічняк Л. Про значення термінів автохтонний та автентичний стосовно поняття «український народний музичний інструмент». *Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка. Музикознавчий універсум*: зб. статей. Львів, 2019. Вип. 45. С. 69–90.
17. Пасічняк Л. Етноінструментознавство: Робоча навчальна програма та методичні рекомендації до дисципліни «Етноінструментознавство» для студентів вищих музичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації напряму підготовки «Музичне мистецтво». Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2013. 96 с.
18. Резнік О. Становлення й розвиток виробництва баянно-акордеонного інструментарію в Україні у ХХ столітті (органологічний аспект): дис. ... докт. філософії: спец. 025 «Музичне мистецтво». Старобільськ, 2022. 319 с.
19. Хай М. Традиційні народні інструменти українців в аспекті сучасного суспільно-політичного процесу. *Проблеми етномузикології: зб. наук. праць* / [упоряд. О. Мурзина]. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1998. С. 167–179.

REFERENCES

1. Hanudelova, N. (2009). *Aerofony v konteksti rozvytku svitovykh klasyfikatsii ta systematyk muzychnykh instrumentiv* [Aerophones in the context of the development of world classifications and taxonomy of musical instruments]. *Studii mystetstvoznavchi. Teatr. Muzyka. Kino*. № 4 (28). Pp. 54–62. [in Ukrainian].
2. Dutchak, V. (2019). *Muzychnyi instrument yak ob'iekt etnodyzainu (na prykladi ukrainskoi bandury)* [A musical instrument as an object of ethnodesign (on the example of the Ukrainian bandura)]. *Etnodyzain u konteksti ukrainskoho natsionalnogo vidrodzhennia ta yevropeiskoi intehratsii*: zб. nauk. pr. / [redkol.: hol. red. M. I. Stepanenko, uporiad. i vidp. red. Ye. A. Antonovych, V. P. Tytarenko ta in.]. Poltava: PNPУ ім. V. H. Korolenka. Kn. 2. Pp. 329–336. [in Ukrainian].
3. Dutchak, V. (2018). *Narodnyi muzychnyi instrumentarii hutsuliv, boikiv, lemktiv, rusyniv: komparatyvna kharakterystyka, dynamika rozvytku i suchasnoi reprezentatsii* [Folk musical instruments of Hutsuls, Boyks, Lemks, Ruthenians: comparative characteristics, dynamics of development and modern representation]. *LEMKOVIA, BOJKOVIA, RUSYNY – dejiny, suchasnost', materialna a duchovna kultura*. Pp. 240–251. [in Ukrainian].
4. Dutchak, V. (2017). *Tradytsiine kobzarstvo v seredovyshchi ukrainskoi diaspory: istoriia i suchasnist* [Traditional kobzarstvo in the environment of the Ukrainian diaspora: history and modernity]. *Tradytsiini muzychni instrumenty kobzariv i lirnykiv: mat. nauk.-prakt. konfer. z mizhnar. uchastiu* / [uporiad. K. P. Cheremskiy]. Kharkiv: Vydavets Oleksandr Savchuk; NTsNK «Muzei Ivana Honchara». Pp. 129–143. [in Ukrainian].
5. Zinkiv, I. (2014). *Arkhetyp bandury v ukrainskii muzychnii kulturi* [Archetype of bandura in Ukrainian musical culture]. *Ukrainske mystetstvoznavstvo: materialy, doslidzhennia, retsenzii: zб. nauk. prats*. Kyiv: NAMU, IMFE. Vyp. 14. Pp. 4–10. [in Ukrainian].
6. Zinkiv, I. (2013). *Bandura yak istorychnyi fenomen* [Bandura as a historical phenomenon]: [monohrafiia]. Kyiv: IMFE. 448 s. [in Ukrainian].
7. Zinkiv, I. (2017). *Do postanovky problemy rozvytku orhanolohii v Ukraini* [To pose the problem of the development of organology in Ukraine]. *Naukovi zbirky Lvivskoi natsionalnoi muzychnoi akademii im. M. V. Lysenka. Muzykoznavchyi univsum*. Vyp. 41. Pp. 46–59. [in Ukrainian].
8. Zinkiv, I. (2015). *Epichnyi instrumentarii ukrainsiv u pratsiakh Mykoly Lysenka ta rozvytok yoho idei u klasychnii orhanolohii pershoi tretyny XX st.* [The epic toolkit of Ukrainians in the works of Mykola Lysenko and the development of his ideas in the classical organology of the first third of the 20th century]. *Naukovi visnyk LNU*. Lviv. Vyp. 16. Pp. 83–91. [in Ukrainian].
9. Zinkiv I. (2022). *Orhanolohiia / Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy: entsyklopediia* [Organology / Encyclopedia of Modern Ukraine: encyclopedia] / [red.: I. M. Dziuba, A. I. Zhukovskiy, M. H. Zhelezniak ta in.]; NAN Ukraine, NTSh. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. T. 24. URL: <https://esu.com.ua/article-75653>
10. Zinkiv, I. (2020). *Pro stvorennia katalohu serednovichnykh muzychnykh instrumentiv iz terytorii Ukrainy* [About the creation of a catalog of medieval musical instruments from the territory of Ukraine]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku. Mystetstvoznavstvo*. Rivne. Vyp. 34. Pp. 9–18. [in Ukrainian].

11. Kvytka, K. (1973). *K izucheniyu ukrainskoy narodnoy instrumentalnoy muzyki* [To the study of Ukrainian folk instrumental music]. *Izbrannyye trudy: v 2 t. / [sost. i komment. V. L. Goshovskogo]*. Moskva: Sov. Kompozitor. T. 2. Pp. 251–276. [in Russian].
12. Kolessa, F. (1970). *Ukrainski narodni muzychni instrumenty* [Ukrainian folk musical instruments]. *Muzykoznavchi pratsi / [uporiad. ta koment. S. I. Hrytsy]*. Kyiv: Naukova dumka. Pp. 287–288. [in Ukrainian].
13. Lysenko, M. (1955). *Narodni muzychni instrumenty na Ukraini* [Folk musical instruments in Ukraine]. Kyiv: Mystetstvo. 62 s. [in Ukrainian].
14. Matsiievskiy, I. (2012). *Muzychni instrumenty hutsuliv* [Musical instruments of the Hutsuls]. Vinnytsia: Nova Knyha. 464 s., noty, il. [in Ukrainian].
15. *Muzikalnye instrumenty mira* (2001) [Musical instruments of the world] / [per. angl. Lihach T. V.; hud. obl. Drako M. V.]. Mn.: OOO «Popurri». 320 s.: il. [in Russian].
16. Pasichniak, L. (2019). *Pro znachennia terminiv avtokhtonnyi ta avtentychnyi stosovno poniattia «ukrainskyi narodnyi muzychnyi instrument»* [On the meaning of the terms autochthonous and authentic in relation to the concept of «Ukrainian folk musical instrument»]. *Naukovi zbirky Lvivskoi natsionalnoi muzychnoi akademii imeni M. V. Lysenka. Muzykoznavchyi universum: zbirnyk statei*. Lviv. Vyp. 45. Pp. 69–90. [in Ukrainian].
17. Pasichniak, L. (2013). *Etnoinstrumentoznavstvo* [Ethno-instrumental studies]: *Robocha navchalna prohrama ta metodychni rekomendatsii do dystsypliny «Etnoinstrumentoznavstvo» dlia studentiv vyshchyykh muzychnykh navchalnykh zakladiv III–IV rivniv akredytatsii napriam u pidhotovky «Muzychne mystetstvo»*. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria. 96 s. [in Ukrainian].
18. Riezniak, O. (2022). *Stanovlennia y rozvytok vyrobnytstva baianno-akordeonnoho instrumentarii v Ukraini u XX stolitti (orhanolohichnyi aspekt)* [Formation and development of production of accordion-accordion instruments in Ukraine in the 20th century (organological aspect)]: *dys. ... dokt. filosofii: spets. 025 «Muzychne mystetstvo»*. Starobilsk. 319 s. [in Ukrainian].
19. Khai, M. (1998). *Tradytsiini narodni instrumenty ukrainsiv v aspekti suchasnoho suspilno-politychnoho protsesu* [Traditional folk instruments of Ukrainians in the aspect of the modern socio-political process]. *Problemy etnomuzykologii: zb. nauk. Prats / [uporiad. O. Murzyna]*. Kyiv: NMAU im. P. I. Chaikovskoho. Pp. 167–179. [in Ukrainian].